

EL LIBRE EN LO QUAL STAN CONTENGUTS LA FORMA Y MODO DE ENSACULAR DE DOS EN DOS ANYS Y TRAURE QUISCUN ANY LOS HONORABLES CONSOLS DE LA VILA DE CARDONA (ANY 1558)

Andreu Galera i Pedrosa

Amb la present comunicació volem donar a conèixer quan i com es va introduir la insaculació en la vila de Cardona. Per això mateix, hem transcrit el text normatiu que havia de regir el nou sistema d'elecció dels quatre Cònsols de la Universitat de dita vila.¹

El manuscrit es troba a l'Arxiu Històric de Cardona (A.H.C.), secció IX.1, i està format per dos lligalls en paper de cotó, mida quartilla (15'5 x 22 cmts.), amb un total de trenta-un folis, sense enquadrernar i sense cobertes. En el full de portada presenta la següent llegenda: "*Libre en lo qual stan contenguts la forma y modo de ensacular de dos en dos anys y traure quiscun any los honorables Cònsols de la vila de Cardona, comensats y ordenats en lo any de la Nativitat de nostre Senyor ·M·D·LVIII·*". Els primers vint-i-vuit folis contenen els capítols referents a la insaculació i són els que hem transcrit. En els tres darrers, hi ha anotades les revisions que cada dos anys s'havien de fer a les matrícules dels candidats a l'elecció anual per als graus de Cònsol en cap, segon, tercer i quart, corresponents als anys 1560, 1562 i 1564, i no hem cregut interessant de transcriure-les.

Aquest treball vol contribuir a millorar el coneixement que es té sobre l'evolució de les institucions municipals catalanes² i, més concretament, del govern comunal de la vila de Cardona, capital del ducat homònim, erigit l'any 1491.³ Com a tal, la vila, era el centre administratiu d'un ampli territori que, situat al centre del Principat, anava des de les contrades pre-pirinenques de la Vall de Lord fins a la Segarra i des del Solsonès fins al Bages, ocupant tota la conca alta i mitjana del Cardoner. Els dominis del ducat eren dividits en quatre demarcacions territorials (Cardona, Solsona, Vall de Lord i Segarra), encapçalades per les batllies de la mateixa Cardona, Solsona, Sant Llorenç de Morunys i Torà (les principals poblacions del ducat).⁴ Els senyors d'aquest extens patrimoni territorial foren els Folc-Car-

1. Sobre el tema, vid. TORRES i RIBÉ, Josep Maria: *Els municipis catalans de l'antic règim (1453-1808), Procediments electorals, òrgans de poder i grups dominants*, Barcelona, 1983, p. 94-116.

2. Sobre les mancances pel que fa al coneixement dels municipis catalans vid. BATLLE, Carme: "El govern municipal a la Baixa Edat Mitjana" i TORRAS i RIBÉ, Josep M.: "El municipi català durant els segles XVI i XVII", ambdós a "El govern de les ciutats catalanes", col. *Curs d'Història de Catalunya*, 7, Barcelona, Edicions La Magrana, 1985, p. 61-81 i 83-101, respectivament.

3. Abans de ducat fou comtat, creat l'any 1375 per ordre del rei Pere III. Sobre això vid. SERRA i VILARÓ, Joan: "Els senyors de Cardona" a *Història de Cardona*, llibre I, Tarragona, Hnos. Sugrañes, 1966, p. 307-312 i 423 - BACH, Antoni: *Història de Cardona*, col. "Documents de cultura", 20, Barcelona, Curial, 1992, p. 37-61.

4. -Vid. SERRA i VILARÓ, Joan: *Els senyors...*, p. 535-536.

dona, ducs del mateix nom i, a més, marquesos del Pallars, comtes de Prades, vescomtes de Vilamur i senyors de les baronies d'Entença, Arbeca, Juneda, Alcolea de Cinca, Cambrils, Ponts, Maldà, Aramunt i Pessonada.

Ens trobem, doncs, davant d'un dels exemples més paradigmàtics de vila sota la jurisdicció senyorial laica.⁵ Tot i que, des de finals del segle XV, els ducs va estimar-se més residir en d'altres indrets dels seus dominis –com ara Arbeca, La Floresta o Falset,⁶ la vila va continuar essent cap i senyera del ducat. Conèixer l'evolució del règim municipal de Cardona ens deixarà entreveure quines són les similituds i les diferències d'aquesta vila senyorial respecte a les ciutats i viles de jurisdicció reial del seu entorn més immediat, com Berga, Manresa o Cervera.

Malgrat que el govern de la vila ja ha estat tractat per Joan Serra i Vilaró, encara resta molt per fer. Segons aqoeix autor, la Universitat de la vila de Cardona era governada per quatre prohoms amb poder executiu, els quals rebien el nom de Cònsols, i un consell amb poder legislatiu integrat per vint membres o Consellers. Tots ells formaven la “Vint-i-quatre”.⁷ Aquesta, però, és una definició que no s'ajusta a la realitat històrica. Futurs estudis hauran d'establir els lligams entre el “*concilio*” dels habitants del castell i terme de Cardona que s'esmenta a la carta de poblament atorgada l'any 986 pel comte de Barcelona Borrell II⁸ i el “*comune*” de la vila o burg del mateix castell que es cita a començaments del segle XII.⁹ Caldrà veure, també, quines foren les conseqüències del privilegi atorgat, l'any 1296, pel vescomte Ramon Folc VI, on es concedia als habitants del castell, vila i terme el dret d'elegir consellers¹⁰ i com aquest dret va evolucionar fins arribar a la forma de govern basada en quatre Cònsols i un consell integrat per trenta Consellers, que és el que trobem a les darreries del segle XIV i començaments del XV. Sobre això, en l'Arxiu Històric de Cardona es conserva un volum de 197 folis que comença l'any 1419 i fineix l'any 1446, amb el títol de “*Libre del Consolat e affers de la vila de Cardona, començat per mi Loís Martí, notari de la dita vila*”, el qual encara resta per estudiar en la seva totalitat i que de ben segur ens permetria entendre molt millor el govern de la vila al segle XV.¹¹

5. Dins el mateix ducat de Cardona, tenim l'estudi de RIU, Manuel-SEGRET, Manuel: “Una villa señorial catalana en el siglo XV: Sant Llorenç de Morunys” a *Anuario de Estudios Medievales*, VI, Barcelona, Instituto de Historia Medieval de España, 1969, p. 345-409.

6. Vid. SERRA i VILARÓ, Joan: *Els senyors...*, p. 429 i 459.

7. SERRA i VILARÓ, Joan: “La vila, el veïnat i els castells” a *Història de Cardona*, llibre II 1ª part, Tarragona, Hnos. Sugrañes, 1968, p. 61.

8. FONT RIUS, J.M.: *Cartas de población y franquicia de Cataluña*, vol. I, Madrid-Barcelona, 1969, p. 8 doc. 4 - Idem.: “La restauració cristiana de Cardona i la seva carta de població (986)” a *Cardener*, 3, Cardona, Centre d'Estudis Locals de Cardona-Centre d'Estudis del Solsonès, 1986, p. 28.

9. Vid. FONT RIUS, J.M.: *Cartas de población...*, p. 74-76, doc. 44.

10. A.H.C., XVII. 1, perg. 21. Aquest document es troba publicat per SERRA i VILARÓ, Joan: *La vila...*, p. 57-58.

11. A.H.C., I.1.1. Algunes ordinacions del llibre han estat publicades en diferents articles. Per això, vid. CASAS i NADAL, Montserrat: “Els habitants de Cardona i les seves activitats econòmiques al voltant de 1400” a *Cardener*, 2, Cardona, Institut d'Estudis Locals de Cardona, 1985, p. 125-143 - BERTRAN i ROIGÉ, Prim: “L'assortiment de carn a Cardona (1419-1425)” a *Cardener*, 3, Cardona, Centre d'Estudis Locals de Cardona-Centre d'Estudis del Solsonès, 1986, p. 107-110 - Idem.: “Les ordinacions del peix de la vila de Cardona (1422)” a *Cardener*, 5, Cardona, Institut d'Estudis Locals de Cardona-Centre d'Estudis del Solsonès, 1988, p. 195 - CASAS i NADAL, Montserrat: “Les ordinacions del bosser del municipi de Cardona (1421)” a *Haciendo historia: Homenaje al Prof. Carlos Seco*, Madrid, Univ. Comp. Madrid, 1989, p. 51-53.

I el mateix podem dir pel que fa a la creació i el desenvolupament dels diferents oficis de la Universitat al llarg dels segles XIV i XV, tals com el clavari¹² i el mostassaf.¹³

Dins aquesta evolució, i tornant al tema d'estudi de la present comunicació, mancava establir quan i com fou implantada la insaculació com a mètode d'elecció dels Cònsols de la vila ducal.¹⁴ És el que veurem tot seguit.

L'extensió del text transcrit, així com l'espai limitat de la comunicació, ens obliguen a comentar molt breument el document, si bé la claredat amb que són explicats els fets, deixa innecessari insistir en els detalls. Se'ns diu que, fins a l'any 1557, la vila de Cardona havia triat els seus Cònsols mitjançant un sistema de votació, pel qual els vuit candidats de les dues barriades o quaters en que es dividia la vila, quatre "de la par damunt" i quatre "per la part de davall", rebien un vot de cadascun dels trenta Consellers que integraven el consell i dos vots de cadascun dels quatre Cònsols.¹⁵

Aquest sistema, així com l'elecció dels candidats a mostassaf, era motiu d'aldarulls i conflictes entre els vilatans. Assabentat dels fets, el duc Alfons Ramon Folc de Cardona (+1563), duc de Sogorb i comte d'Empúries, maridat amb l'hereva del casal cardoní Joana I (+1564), va enviar una carta des de Falset, amb data del 14 de novembre de 1557, indicant als Cònsols que les properes eleccions fossin fetes mitjançant la insaculació, tal com es feia a la resta de ciutats i viles importants del Principat. És interessant d'observar com en la carta s'indica que, en anys passats, havia succeït el mateix a la vila de Sant Llorenç de Morunys, cap de la batllia de la Vall de Lord (Solsonès), motiu pel qual va ordenar la utilització de semblant sistema d'elecció.

Igualment, el duc va ordenar al Procurador General del ducat, Joan de Calders, donzell i senyor de la baronia de Segur (a l'Anoia), que s'encarregués de cercar informació sobre els procediments de la insaculació, així com d'assessorar als Cònsols sobre aquests.

Arran d'aquella carta, els Cònsols van reunir al consell per deliberar i prendre una decisió sobre el tema. Prèvia consulta amb el Procurador General, van determinar que, a partir de llavors, l'elecció dels Cònsols fos feta mitjançant la insaculació. Així mateix, van decidir formar una comissió, integrada pels quatre Cònsols d'aquell any 1557 i els quatre de l'any anterior, la qual havia d'establir les ordinations que regirien el nou sistema d'elecció. En darrer lloc, van designar un notari, en Jeroni Olzina, per tal que redactés aquelles ordinations, les quals restaren anotades en el llibre que presentem aquí.

La comissió es va reunir en la Casa del Consell, el 18 de desembre de 1557, per tal de procedir a la tasca encarregada. Un any després, per primera vegada, es va portar a terme l'elecció dels Cònsols segons les ordinations redactades per ells mateixos. El dimarts 28 de

12. Tant a l'Arxiu Històric de Cardona com al fons de manuscrits, secció Batllia de Cardona, de la Biblioteca de Catalunya, es conserven diferents "Liber Clavariü", l'estudi dels quals ens permetria observar l'evolució de la hisenda municipal al llarg dels segles XIV-XVIII. Per això vid. PUJOL, Pere: "Arxiu de la Batllia de Cardona" a *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, V, (1918-1919), p. 264-268 - CASAS i NADAL, Jesús (coord.): "Arxiu Històric de Cardona" a *Guia dels Arxius Històrics de Catalunya*, 5, Barcelona, Direcció General del Patrimoni Cultural-Servei d'Arxius, 1992, p. 114.

13. L'ofici de mostassaf fou creat l'any 1403 per concessió del comte Joan Ramon Folc I. Val a dir que junt aquest privilegi, trobem altres concessions referents al mostassaf, dels anys 1429, 1437, 1592 i 1596. A.H.C., XVII.1, perg. 33, 34, 35, 36. Així mateix, en la secció I.1.4, es conserva el "Llibre del mostassaf de Cardona", redactat i aprovat l'any 1603, així com una còpia d'aquest del 1683; es troba transcrit en SERRA i VILARÓ, Joan: *La vila...*, p. 127-155.

14. Així, per exemple, Serra i Vilaró ens parla de les insaculacions fetes els anys 1660 i 1661, però no de quan fou emprada la insaculació per primera vegada i les raons que van obligar al canvi en el sistema d'elecció. Per això vid. SERRA i VILARÓ, Joan: "La vila...", p. 64-65.

15. Un exemple d'aquest sistema, el trobem en el "Llibre del Consolat...", F. 145. Diu: "En nom de nostre Senyor sia, amén. A XXXI del mes de dembre any M CCCC XXX foren alegits los senyors de Cònsolls de la vila de Cardona del any present, axí com és acostumat de elegir a les més veus, donant cada Conseyller una veu e los senyors de Cònsolls ·II·, ab sagrament prestat en poder del honorable en Johan d'Aguilar, Batle de la dita vila per lo senyor comte de Cardona, dos Cònsolls per la part damunt e dos per la part d'aval".

desembre de 1558,¹⁶ els vuit membres de la comissió es van trobar de nou, per establir la llista dels candidats a ser insaculats. Per això, van seleccionar cadascun dels trenta Consellers en quatre graus; o sigui, set per a Cònsol en cap, set per Cònsol segon, vuit per a Cònsol tercer i altres vuit per a Cònsol quart. Cadascun dels Consellers havia de comptar amb un mínim de sis vots, dels membres de la comissió, per a formar part de la llista de candidats. Aquells que en tinguessin menys de sis, eren insaculats, traient tants rodolins com candidats manquessin per a completar el nombre establert. A partir de llavors, aquestes llistes haurien de ser revisades cada dos anys.

És així, el dia 31 de desembre de dit any, vigília d'Any Nou, foren elegits els quatre Cònsols de la vila mitjançant la insaculació del candidats. Abans, el notari Jeroni Olzina va llegir davant el consell les ordinations que havien de regir l'elecció.

Aquestes, però, només va tenir validesa uns vint anys. L'any 1578, calgué redactar-ne unes de noves sobre la manera d'insacular, així com establir els deures i drets dels oficis de la Universitat, és a dir, Cònsols, Consellers, Mostassaf, Síndic, Racional, Clavari, Notari o Secretari, Obrero, Botiguer del Blat i Andador. Curiosament, aquestes van rebre el nom de "*Nou redrés del govern de la vila*".¹⁷ En el futur, caldrà estudiar les raons d'aquest nou canvi i estudiar les similituds i diferències respecte al nou text normatiu.

Apèndix Documental

1558. Cardona

Ordinations sobre la manera d'elegir els Cònsols de la vila de Cardona mitjançant la insaculació.

«En nom de la Santíssima Trinitat, pare e fill e Sanct Sperit, amén.

Com en la Universitat de la vila de Cardo-/ na de longinqua e immemorial consue-/ tut e pràctica se sia fins ací observat he usat annualment fer la elecció dels honorables/ Cònsols de dita vila a veus o vots dells/ Consellers de la Casa del Consel de dita vila/ per lo qual orde, com la experència sia/ mare de totes les coses e per lo discurs del/ temps, les coses en si continguen varietat/ e mutabilitat de tal manera que lo que/ en algun temps se accepte y admet com/ a convenient e útil, après se expellex com/ a contrari, per ont se s trobat y conegut (F.1 r.) en dita vila per fer-se axí a veus dita/ elecció de Cònsols se procuraven algunes divisions, inimicies, inquietuts e parti-/ culars passions, de hont los effectes e pro-/ pries voluntats subiectaven la rahó algu-/ nes vegades de tal manera que per ven-/ tura nostre Señor Déu no ere ben servit/ ni les consciències de aqueles prou des-/ cansades ni la república, axí com con-/ venie, governada.

Per la qual rahó y causa, lo honorable Con-/ sel de dita vila dies ha desijave ex-/ clore y repellar tota manera y ocasió/ de dissencions y redressar e reformar les/ coses que convenen al regiment, pau/ y tranquil·litat de dita Universitat he/ Consellers e singulars de aquela, a posar (F.1 v.) tal orde en fer dita elecció que no tin-/ gués loc ninguna manera de passions/ ni affectes particulars per que nostre/ Senyor Déu i ne restas servit, la república/ ben regida y la consciència de quiscún/ descarregada, de hont per la divina/ misericòrdia y suffragant lo Sperit Sant, se.s seguit que venint a notícia y sentida/ del Excel·lentísim Senyor don Alonso Ramon/ Folch, olim de Aragó, duc de Cardona/ e senyor nostre, les coses damunt dites,/ zelant lo bé de dita Universitat, pau/ y repòs dels singulars de aquella,/ ha manat scriure sobre dites coses/ als honorables Cònsols y Consel de aquella/ ab letra de sa pròpia ma subsig- (F. 2 r.) nada que és del tenor següent:

16. No sabem el perquè d'aquest interval, de més d'un any, existent entre ambdues sessions. Una possible explicació es trobaria en l'espai de temps necessari per a la redacció i l'aprovació per part dels Consellers i del senyor jurisdiccional de la vila, el duc, del text. Tanmateix, no podem descartar la possibilitat d'una errada del notari.

17. -A.H.C., IX.1. Són un total de 108 capítols, els quals foren llegits i publicats a la vila de Cardona el 8 de juny de 1578 i aprovats pel duc Dídac, marit de la duquessa Joana II, amb data del 16 de juny.

El duque Condestable

Cónsoles fieles y bien amados nuestros./ Yo estoy informado de las pasiones/ en que cadaño andan los d.este lugar/ por las eliciones de los Cónsoles y de/ otros officios d.essa villa. Estos anyos/ passados mandamos poner orden en ell lugar de Sant Lorens, que se hizi-/ esen unas bolsas donde fuesen en-/ saculados los que pareciesen bastan-/ tes para tales officios, por que dellas/ se hiziesses la extracción como en otras partes y pueblos importantes se suele (F. 2 v.) hazer y así per lo que nos parece/ que conviene para el bien, quietut/ y sosiego de todos vosotros, el qual/ desheo sempre procuraros es nuestra vo-/ luntat, que de aquí adelante se ponga/ y guarde el mesmo orden en essa villa/ y de la manera que más largo mossèn/ Calders os lo dirà y assentarà, a quien havemos encargado que entienda en ello./ Datum en Falcete a XIII de nohembre/ 1557.

La qual letra rebuda los honorables en Raphell/ Olzina, Gabriel Clusa, Johan Calvet e Johan (F. 3 r.) Marola, Cònsols en lo present any de ·M·DLVII./ volent en e sobre aquestes coses, ab degut/ e madur orde e consell, entendre e proseguir,/ convocaren e congregaren mijansant veu/ e trompa ab la solemnitat acostumada lo/ honorable Consell de dita vila, lo qual congregat/ en la Casa del Consell, hagut e precehint en-/ tresi madur col·legi y parlament sobre dites/ coses, desijant y affectant que se affectuas/ la voluntat de ses excel·lències de bon intent/ de dita Universitat, conclougueren y de-/ terminaren que de aci al devant la/ elecció dels honorables Cònsolls de dita/ vila se face a redolins, segons que en/ altres Universitats més populosos y/ de molta importància se acostume de fer. E per efecte de la dita conclusió (F. 3 v.) e deliberació, aguda consulta y madur/ parlament ab lo molt magnific Senyor/ mossèn Johan de Calders, donzell, senyor/ de la baronia de Segur, Procurador/ General y alter nos en lo ducat/ de Cardona per ses excel·lències, ordenà/ y determinà lo dit honorable Consell/ que vuyt persones, çò és, los dits quatre Cònsols del present any e los qua-/ tre promens del any passat qui són/ los honorables en Gabriel Farrer, March Ma-/ theu Anglarill, Michel Soler e Johan/ Olzina fecen la enseculació y agraduació/ de les persones del dit Consell en/ quatre graus, çò és, de Cònsols en cap./ segons, tersos e quarts, agraduant ha (F. 4 r.) quiscú en son grau segons la manera/ e qualitat de les persones, determe-/ nant també que per avant en los/ anys y temps que se haurie de ense-/ cular que semblants vuyt persones, çò és, los quatre Cònsols de aquel any/ que ensecularan e quatre promens del any passat hagen també de ensecular, donant plena facultat e com-/ missió a dites vuyt persones que/ aquest any ensecularan que sobre/ dita enseculació puguen ordenar/ e capitular, segons conexeran ésser/ fahedore convenient e útil per a dit/ Consell e regiment dita república (F. 4 v.). E més, ordenà y determinà dit/ Consell per que lo que per dites/ vuyt persones fore ordenat tin-/ gués major perfecció y effecte he/ fos fora de tota sospita, se elegís/ un scrivà de les persones de dit Consell, la qual continuàs tot lo que/ per dites vuyt persones serie ordenat, axí de present com en lo sdeveni-/ dor. E axí feren alecció de mi Gierònim/ Olzina, nottari.

A XVIII del mes de dezembre, any da-/ munt dits de la Nativitat de nostre/ (F. 5 r.) Senyor Déu MDLVII, los dits honorables/ en Raphel Olzina, Gabriel Clusa, Johan/ Calvet e Johan Marola, Cònsols de/ dit e present any, en Gabriel Farrer,/ March Matheu Anglarill, Michel Soler/ e Johan Olzina, promens o Cònsols del/ any passats, congregats dins la Casa/ del Consell, volent entendre en dita/ enseculació y donar orde, principi e/ fonament en aquela, de tal manera/ que ha perdurable y en lo sdeveni-/ dor se entengue com se té a per-/ severar y fermar a tot útil y pro-/ fit de dita república. E com (F. 5 v.) segons sentència phylosophica "*omnia principia sunt difficilia et/ nisi bene fundamenta jeceris/ non possunt conspici fastigia*" he/ agut antre si madur col·loquí y parlament e també consulta ab/ dit magnific Senyor Procurador General,/ ordenaren les coses següents:

E primerament, en nom della Santíssi-/ ma Trinitat, pare e fill e Sant Sperit, atès que lo nombre dels Consellers/ (F. 6 r.) de dit Consell és de trenta "*Et quia/ que majoris sapintie aut difficul- tatis sunt paucioribus concediuntur*", ordenaren que ara y per avant se/ enseculasen de les persones de dit Con-/ sell en lo primer grau de Cònsoll/ en cap set persones, en lo segon grau/ de Cònsoll segon set persones, en lo/ tercer grau de Cònsol tercer vuyt/ persones y en lo darrer e quart grau/ vuyt persones, la qual ensaculació/ faran acabada la present capitulació/ y ordinació. E après per avant se/ tingue de fer dita enseculació de dos en dos anys (F. 6 v.) lo dia abans de la vigília de/ Ninou per los quatre Cònsolls he/ quatre promens que lavors per temps se trobaran insiguint/ la forme e orde que aci se troba/ rascrita.

E més, ordenaren que per avant,/ quant faltaran persones en qual-/ sevoll dels dits quatre graus que y/ sien mudats dels altres graus munt-/ tant aquels de grau en grau, çò és, del segon grau sien mudats he (F. 7 r.) puyats al primer. E del tercer grau/ sien puyats al segon. E del quart/ grau sien

puyats al tercer. Enttès/ y declarat, emperò, que ningú que age pre-/ ceyt al altre que après no/ pugue ésser proceyt per aquell. E de/ dits graus se puguen puyar ancara que/ no sien estat Cònsols, si la qualitat y temps o dictarà.

E donant orde, forma e manera a la/ dita enseculació en evant fahedora,/ determinaren e ordenaren que si de les/ dites vuyt persones qui ensecularen, les sis/ de aqueles són conformes e de un/ matex parer en una ho moltes persones segons lo nombre que (F. 7 v.) serà mester en quiscú dels dits/ quatre graus, segons dalt stan expressats, que dites sis persones/ axí conformes puguen ensecular/ e mudar les persones en les quals se conformaran. Emperò, si dites sis persones no.s conformaran/ ni seran de un matex parer,/ ans se sdevindrà que ningú dels qui deuran ésser enseculats no tindrà sis veus, sinó que uns ne/ tindran sinc veus, altres quatre/ y altres tindran tres veus, que/ en dit cas, tots aquells qui (F. 8 r.) tindran tres, quatre o sinc veus/ sien mesos en redolins scrits en un/ pergami y enbollicats en sera e me-/ sos en aygua o altre loc cubert/ y per un de les dites vuyt perso-/ nes ne sien tretes de dites redo-/ lins tants quants ne faltaran/ en aquel grau del qual tracta-/ ran, y aquel o aquels qui pri-/ mer exiran ab rodolins, sien/ enseculats en lo grau que tractaran./ Entès, emperò, y declarat que si/ en qualsevol dels dits quatre (F. 8 v.) graus faltará una persona,/ que ab los dits redolins no ni/ puguen metre sinó dues per que/ de aqueles ne isque la en que y/ faltará. E si en qualsevol de/ dits graus ni faltaran dues/ que en dits redolins no ni puguen/ metre sinó quatre per que de a-/ queles isquen les dues. E si.n/ faltaran tres no ni puguen me-/ tre més de sis per que de aque-/ les ysquen les tres. Entès més/ avant y declarat que ningú (F. 9 r.) qui no tindrà, sinó una o dues veus/ no pugue ésser enseculat ni mes en rodoli. E si sdevindrà que havent de ensecular una ho/ moltes persones ni haurà/ ninguna que tingue sinó dues/ veus, que en dit cas no les/ puguen ensecular ni metre en/ rodolins, sinó que dites vuyt/ persones se tinguen a resoldre en/ més xich nombre o manco persones/ de tal manera que de aqueles/ ni hage que tinguen tres ho/ (F. 9 v.) quatre o sinc veus per que se/ puguen fer redolins com dalt stà/ contengut. E si dites vuyt per-/ sones no.s poran o no.s volran/ axí aderir y avinentar, en dit/ cars agen de demanar lo magnífich/ Procurador General del dit du-/ cat de Cardona, si serà en dita/ vila de Cardona, sinó lo honorable/ balle de dita vila, que se pu-/ gue aderir a la part que ben/ vist li serà a fi que se serve lo/ modo y orde damunt expressats./ (F. 10 r.) E més, ordenaren que com se pogués/ seguir que fent-se molts anys dita/ enseculació, axí a rodolins, que és/ sort que alguna persona restaria/ se.ns mai puyar de grau per que/ faltant-li la conformitat de sis/ persones y de la sort may exirie/ del grau en que primer serie/ posat e agradaut, per só, per provehir/ a la honor de quiscun, ordenaren/ e declararen que qualsevol perso-/ na o persones que en la un any seran/ posades en rodoli e no exiran are ne en la següent enseculació, agen de ser/ (F. 10 v.) enseculats e puyats de grau se.ns/ haver-se altra vegada tornar ha/ rodolins, no obstant que ni age/ d'altres persones que.n tinguen/ tres, quatre o sinch veus. E per sò,/ ordenaren e declararen que tots/ anys quant se ensecularà se age/ de continuar per lo scrivà lo modo/ y orde de quiscuna enseculació en/ lo present llibre, scrivint e narrant/ com ni en quinta manera quiscu/ serà enseculat o mudat de/ grau per que en lo any après/ (F. 11 r.) següent legit e narrant dita en-/ seculació ultimadament feta se/ pugue servir lo orde y forma/ que ací estan scrites.

E més, ordenaren que en la ensecu-/ lació o agradaució del present any/ fahedora per dites vuyt persones/ damunt nomenades se serve lo/ orde següent, çò és, que si les sis/ persones se conformen en una o/ moltes persones, segons lo nombre/ dels graus damunt prefigit, que/ (F. 11 v.) aqueles sien enseculades y si seran/ una o moltes persones qui tin-/ dran tres, quatre o sinc veus/ sien meses a rodolins e tretes en/ la manera e forma damunt ex-/ pressades. Emperò, entès he/ declarat que les vuyt perso-/ nes que ensecularan aquest any/ y après en lo sdevenidor no.s pu-/ guen donar veu ningú a si ma-/ tex. Emperò, qualsevol de dites/ vuyt persones qui entrevindran/ en dita enseculació ara o en/ (F. 12 r.) sdevenidor qui tindrà sinc veus,/ aquela o aqueles agen de ser en-/ seculats y mudades axí com si/ tenie sis veus. E tant poch quant/ a les dites vuyt persones dues veus/ no tinguen ninguna força, emperò,/ si tindran tres o quatre veus de/ agen a posar a rodolins en la forma/ dagunt contenguda.

E més, ordenaren e declararen que/ pare e fill ni dos germans/ en un matex any no puguen/ (F. 12 v.) ésser Cònsols ni tampoch/ ningú que no age vagat dos anys ni nin-/ gún flaquer ni carnicer ni ningú/ que sie excomunicat ni que sia/ obligat a la villa, no pugue/ concorre a Cònsoll ni altres per-/ sones que, segons les ordinacions/ y pràtiques de dit Consell fins/ ací observades, no puguessen con-/ corre, segons que axí estave ordenat y fins ací en dita villa./ Entès, emperò, y declarat que/ exceptat y levat lo Clavari,/ (F. 13 r.) que los altres qui.s trobarien/ ésser debitors a dita villa stigue a/ libertat dels honorables Cònsolls/ y Consell executor aquell ho/ aquels. E per sò, no stigue aquell/ o

aquells de concorre a cone-/ xensa de dits honorables Còsolls/ y Consell. I asò se diclare per/ que no se fer àrbitre per alguns/ de restar debitors per que no/ aguesen ni poguessen concorre./ e de asò se age de fer examen/ (F. 13 v.) tots anys lo dia que.s faran/ o trauran los Còsolls, abans de/ fer dita extracció. Lo Clavari,/ emperò, qui serà o serà estat,/ no pugue concorre sens primer/ haver donat compte y pagat/ lo que serà obligat.

Item, redresant l'orde fins ací/ tengut y servat en dita vila/ de metre gent en lo Consell/ quant ni falten, ordenaren/ (F. 14 r.) que tots anys en lo dia acostumat,/ que és lo dia de Ninou, les dites/ vuyt persones, çò és, quatre Còn-/ solls del any e los altres quatre/ Còsolls del any passat puguen/ y deguen requeñèixer lo nombre/ dels Consellers de dit Consell/ e si no si trobaran trenta Consellers,/ puguen dites vuyt persones/ si.ls aparra posar e metre en dit/ Consell, de les persones de dita/ vila, tantes com ni faltaren/ (F. 14 v.) fins a dit nombre de trenta, he/ en la elecció de aquels serven/ lo orde y forma damunt expressats,/ çò és, que si sis persones se con-/ formen e son de un matex parer/ de metre en dit Consell una o/ moltes persones, segons lo nombre/ que y faltará, que aquella ho/ aqueles sien meses en Consell./ E si no ni havia ninguna que tingue sis veus, sinó que moltes/ ne tindran tres, quatre o sinch,/ (F. 15 r.) que en dit cars, sien meses en rodo-/ lins aqueles tals qui tindran tres,/ quatre o sinch veus, e de dits rodo-/ lins ne sien tretes tantes perso-/ nes com hauran determinat affe-/ gir e metre en Consell. Entès, emperò,/ y declarat, segons dalt stà definit,/ que si ni volran metre en dit Con-/ sel una persona no puguen posar/ en rodolins dues e de aquelles/ traure la una. E si ni volran/ metre dues ne puguen posar/ (F. 15 v.) quatre y de aquelles traure les/ dues. E axí matex, si més ni volran/ metre duplicant lo nombre de-/ clarat, emperò, que en dits rodo-/ lins no puguen entrar ninguna/ persona qui no tindrà, sinó dues/ veus.

E per que les coses damunt dites/ se facen ab tota rectitut e a tot/ de fraus de les consciències/ (F. 16 r.) de quiscún, y servey de Déu y bene-/ fici de la república, ordenaren/ que les dites vuyt persones qui/ ensecularan ara y en sdevenidor/ e també quant volran metre gent/ en dit Consell, que abans de/ comensar ninguna cosa, hagen/ de prestar iurament en ma y/ poder del honorable balle de dita/ vila, de bé y lealment y iuxta/ Déu y ses consciències, faran dites/ (F. 16 v.) enseculacions y admissions ho/ eleccions de persones per al dit/ Consell quant ni faltaran.

E venint a la extracció que quis-/ cun any se té de fer de quatre/ persones per Còsolls/ de dita vila/ la vigília de Ninou, ordenaren/ que quiscun any en la dita/ vigília de Ninou, a la hora que/ fins ací se.s acostumat convocat (F. 17 r.) e congregat dins la Casa del Consell,/ en la forma acostumada, lo honorable/ Consell de aquella, sie tret e legit/ davant tot lo honorable Consell lo present/ libre e totes les ordinacions en aquel/ contengudes per lo notari o scrivà qui/ per temps serà, e en après sien nome-/ nats e legits tots los qui seran en-/ culats en lo primer grau de/ Còsoll en cap. E los qui poran con-/ corre sien scrits quiscún en un/ albarà de pergami, scrivint allí/ (F. 17 v.) lo nom y cognom de quiscún, lo qual/ albarà, après que serà scrit, sie donat/ al Còsoll en cap, per que aquel veyal/ y elegesca e de dit Còsoll en cap al Còsoll/ segon e axí de ma en ma seguesca/ per tot lo Consell de tal manera que.l/ puguen veure e legir tots lo qui/ volran e tornant dit albarà al notari/ o scrivà, sie més y enbolicat dit/ albarà per lo dit notari o per lo Còsoll/ en cap en sera e fet un redoli/ en presència de tot lo Consell, e fet dit/ redoli, sie més en un pot de un palm d'alt/ (F. 18 r.) que sie un poch més de mix de aygua/ y en semblant manera sien fets alba-/ rans e rodolins de tots los altres qui/ porran concorre per a Còsoll en cap/ e fets dits rodolins e mesos en dit/ pot, faran venir un minyó de set/ o vuyt anys, lo qual fet primer/ lo senyal de la creu, metrà dues/ vegades la ma en dit pot remenant/ los rodolins. E no traurà ningún/ rodoli. E la tercera vegada, fet/ (F. 18 v.) també dit senyal de la creu, metrà/ la ma e traurà un redolí, lo qual/ serà desfet y desambolicat de dita/ cera, e dabant tot lo honorable Consell/ serà legit per lo Còsoll en cap, y après/ de ma en ma per tot lo dit/ Consell y aquel qui serà exit ab/ dit redoli, serà Còsoll en cap./ E lo matex orde serà servat en/ la extracció dels Còsolls dells/ restants tres graus, fent la matexa/ serimonia de grau en grau./ (F. 19 r.)

Item, per totre algunes passions que/ annualment se suscriuen sobre la/ elecció del Mostassaf per fer-se aquela/ a veus, haguda sobre asò consulta/ al dit magnífich Senyor Procurador General/ de dit ducat de Cardona, ordenaren/ que tots los anys lo hendemà de Ninou,/ segons fins ací se acostume elets/ tots los officis de la Casa del Consell/ ab forma e orde fins ací acostumats,/ que los quatre Còsolls qui per temps/ seran, facen elecció de les persones/ (F. 19 v.) que ben vist los serà, elegint-ne/ quiscun Còsoll una persona per/ al ofici de Mostassaf, e dites quatre/ persones per dits honorables Còsolls/ elegides, sien mesos en quatre re-/ dolins y pergami y serà en la forma/ acostumada, y de aquels ne sien/ trets dos e legits davant tot lo/ Consell. E aqueles dues persones qui primer exiran ab dits rodolins,/ sien presentades per dits honorables/ Còsolls al excel·lentíssim Senyor duch

de Cardona,/ (F. 20 r.) si present serà en dita vila, sinó a son/ magnífich President e Procurador General,/ lo qual de dites dues persones, se-/ gons la forma fins ací acostumada,/ ne penrà e nomenarà la una, la/ que més li ferà servey e li apparra/ sufficient per al dit offici de Mostassaf./ (F. 20 v.)

Dimarts a XXVIII del dit mes/ de dezembre, any de la Nativitat de/ nostre Senyor Déu Jesucrist MDLVIII,/ (F. 20 v.) los dits honorables en Raphael Olzina,/ Gabriel Clusa, Johan Calvet e Johan/ Marola, Cònsolls, Gabriel Farrer,/ March Matheu Anglarill, Michell/ Soler e Johan Olzina, promens o Còn-/ sols del any passat, foren ajustats/ y congregats dins la Casa del Consell/ de dita vila per fer la enseculació/ e graduació de les persones de dit/ Consell en quatre graus per los nom-/ bres en quiscun grau damunt posats./ (F. 21 r.) La qual enseculació feren mijansant/ degut sagrament per ells prestat/ en ma y poder del honorable en Sel-/doni Farrer, balle de dita villa/ per ses excel·lències, en la forma següent.

E primerament quant al primer/ grau de Cònsols en cap, totes les/ dites vuyt persones conformes e/ sens discrepació foren de parer/ (F. 21 v.) restasen enseculats en dit primer/ grau de Cònsolls en cap, los honorables/ en Jacme Salavert, Gabriel Farrer/ e Raphael Olzina, qui ja eren estats/ Cònsolls en cap. E com de les altres/ quatre persones qui faltaren en/ dit grau fins al dit nombre de/ set que tenen ésser enseculats en/ dit grau com dalt en lo primer/ capítoll està contengut, vingueren/ a vots en les persones de dit Consell/ (F. 22 r.) de les quals mossèn Johan Rovira/ tingué sis veus, e axí tingué ésser/ e fonch enseculat. E axí matex lo/ dit honorable en Francesch Farran tingué/ sis veus, fonch enseculat. E com los/ honorables Ermanner Calvet, Jerònim/ Olzina tinguessen quiscun quatre veus/ e Gabriel Clusa ne tingués tres foren/ mesos scrits quiscun en son rodolí/ e posats en aygua. Ne foren trets/ per lo honorable en Gabriel Farrer, de/ (F. 22 v.) consentiment de tots los altres, trets dos, sò és, primer la hu/ e desambolicat de la cera, fonch/ legit lo albarà per totes les dites/ persones e fonch del dit Ermanner/ Calvet, e après en semblant manera/ fonch tret l'altre redolí e legit per/ tots lo albarà fonch del dit Jerò-/nim Olzina. E axí fonch complida/ la dita enseculació de set per-/ sones del primer grau qui són/ (F. 23 r.) los següents e damunt ja nomenats:

lo primer grau

Los honorables

En	Jaume Salavert	Francesc Farran
	Gabriel Farrer	Ermanner Calvet
	Raphael Olzina	Jerònim Olzina
	Johan Rovira	

Item, quant al segon grau de Cònsoll,/ (F. 23 v.) segons totes les dites vuyt/ persones, se conformaren que/ restasen en dit grau los honorables/ en March Matheu Anglarill,/ Gabriel Clusa e Johan Salavert/ qui ja eren estats Cònsolls segons. E com de les restants qua-/ tre persones que faltaven fins/ al nombre de set que tenen ésser/ enseculats en dit grau com dalt/ se conté, no se n conformasen, vin-/ gueren a votar les persones de/ dit Consell de les quals Pejohan/ Azemort e Michel Soler tingueren/ sis veus e axí foren enseculats en/ dit grau. E com Agostí Boldó,/ Pere Balarà e Saldoni Calvet tin-/ guesen quiscun quatre veus e no y/ agués altres persones qui tin-/ guesen tres, quatre ni sinch veus/ foren mesos dit Pere Balarà, Agostí/ Boldó e Saldoni Calvet en rodolins,/ (F. 24 v.) en pergami, e cera, mesos en aygua/ dels quals ne foren trets dos/ qui faltaven a compliment del dit/ grau e foren los honorables en Agostí/ Boldó e Pere Balarà. E axí fonch/ complida dita enseculació dell/ segon grau de set persones qui són/ los següents:

Secundus gradus

Gabriel Clusa	Pejohan Azemort
March Matheu Anglarill	Agostí Boldó
Pere Balarà	

(F. 25 r.)

Item, quant al tercer grau, per que/ fins ací fere practicat e usat en/ dita vila y Consel, que qualsevol/ que fos estat Cònsol darrer una/ vegada que no pogués ni degués/ ésser tret altra vegada a Cònsoll/ darrer, e per que no ha paregut/ prou, convenient que los qui ya són/ estats fins ací Cònsolls, que aquels/ restasen en dit grau darrer de Cònsol darrer, ans parie ésser los/ fet algun agravi per ser cosa nova,/ (F. 26 v.) ordenaren que tots los qui fins/ avuy són estats Cònsolls darrers/ que

sien enseculats en lo grau/ e bossa tercera e que dita bossa/ tercera, quant ne faltaran en les/ altres boses p graus primers, ne/ puguen traure e mudar de grau/ en grau se.ns emperò, affegir-ne/ en dita bossa tercera de la bossa/ quarta fins atant les dites quatre/ boses o graus sien tornats al nombre/ (F. 27 r.) en lo primer capítoll expressats./ Entès, emperò, y declarat segons/ ordinació de dites persones feta/ que los qui de así al devant/ exiran Cònsols darrers per son/ discurs de temps puguen tornar/ altra vegada exir Cònsols darrers/ per que més convenient y honest ha/ aparegut que aquesta ley y ordi-/ nació compregué los qui de ací al devant exiran en dit grau de/ (F. 27 v.) Cònsol darrer que no los qui/ ya eren exits Cònsols abans de la/ present ordinació, e axí foren enseculats/ en dit grau de Cònsol tercers tots/ los qui ya eren stats Cònsolls e són los següents:

Tercer grau

Miquel Almussarra
 Johan Calvet
 Celdoni Calvet
 Johan Olzina
 Anthoni Coma

Hyerònim Redòn
 Celdoni Farrer
 Johan Boldò
 Johan Merola
 Bernat Lobet

(F. 28 r.)

En lo quart grau restaven totes/ les altres persones qui eren/ de dit Consell e no eren estats/ Cònsolls. E són los següents:/

Salvador Anglarill
 Luys Obach
 Christòfol Soler
 Luys Marigot

Ab ordinació de les vuyt persones damunt a-/ nomenades fores les coses y ordinacions/ damunt scrites continuades per orde per/ I hierònim Olzina, notari y scrivà en asó elegit./ Les quals ordinacions lo dissapte de Ninou/ que comptam lo darrer de dezembre de dit any/ MDI.VIII foren legides davant tot/ lo honorable Consell y Consellers de dita vila,/ a XXXI de dezembre dit any MDLVIII/ decretades com en lo acte se conte. (F. 28 v.)»